

ეთნიკური უმცირესობების ენა

საბაზო საფეხური

A სტანდარტი (VII-IX კლასები)

A სტანდარტი განკუთვნილია იმ მოსწავლეებისათვის, რომლებიც სახლში, ოჯახში მშობლიურ ენაზე საუბრობენ.

შესავალი

საბაზო საფეხურზე მშობლიური ენის სტანდარტი შედგება შემდეგი ნაწილებისაგან:

- ა) საგნის სწავლა-სწავლების მიზნები;
- ბ) A სტანდარტის შედეგები და შინაარსი;
- გ) მეთოდოლოგიური ორიენტირები;
- დ) შეფასება;
- ე) ტერმინოლოგიური ლექსიკონი.

საბაზო საფეხურზე მოსწავლეები შეისწავლიან სხვადასხვა ტიპისა და ჟანრის ტექსტებს, მშობლიურ ენას ფუნქციურად გამოიყენებენ კომუნიკაციური მიზნებისა თუ სასწავლო საქმიანობათა განსახორციელებლად, დაეუფლებიან ენის სწავლის უნარებსაც.

ა) საგნის სწავლა-სწავლების მიზნები

მშობლიური ენის სწავლა-სწავლების მიზნებია, მოსწავლეს ჩამოუყალიბოს/განუვითაროს:

- მშობლიურ ენაზე წარმატებული კომუნიკაციის უნარი თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით;
- სხვადასხვა სოციალურ კონტექსტში მშობლიური ენის მიზნობრივად და ფუნქციურად გამოყენების უნარი;
- ენის დამოუკიდებლად სწავლის უნარი;
- საკუთარი კულტურის უკეთ გაგებისა და მის მიმართ პასუხისმგებლობის გრძნობა;
- ასევე, სხვა კულტურათა მიმართ პატივისცემის უნარი და პასუხისმგებლობის გრძნობა;
- სამოქალაქო ცნობიერება.

ამ მიზნებზე მუშაობით მშობლიური ენა თავის წვლილს შეიტანს ეროვნული სასწავლო გეგმის მისიისა და მიზნებით გათვალისწინებული უნარებისა და ღირებულებების განვითარებასა და ჩამოყალიბებაში.

ბ) A სტანდარტის შედეგები და შინაარსი

სტანდარტის შედეგები საგნის ცნებებზე დაფუძნებით განსაზღვრავს მიზნობრივ ორიენტირებს და პასუხობს შეკითხვას, რა უნდა შეემდოს საბაზო საფეხურის მოსწავლეს მშობლიურ ენაში. ეს შედეგები ჯგუფდება სამ მიმართულად:

ტექსტის მოსმენა/წაკითხვა და გაგება - მოიცავს უნარებსა და სტრატეგიებს, რომლებსაც უნდა დაეუფლოს მოსწავლე ტექსტების გასაგებად და გასაანალიზებლად.

წერა და ლაპარაკი - გულისხმობს უნარებსა და სტრატეგიებს, რომელთა საშუალებითაც უნდა შეძლოს მოსწავლემ მშობლიურ ენაზე ზეპირი და წერიტი კომუნიკაცია.

საქმიანობა მშობლიური ენის გამოყენებით - ამ მიმართულების მთავარ ამოცანას წარმოადგენს სოციალურ კონტექსტებში სხვადასხვა ტიპის საქმიანობათა მშობლიურ ენაზე განხორციელების უნარების განვითარება.

სტანდარტის შინაარსი განსაზღვრავს, რა უნდა იცოდეს მოსწავლემ. შინაარსი აღიწერება სავალდებულო ცნებების, თემატური ჩარჩოსა და საგნობრივი საკითხების სახით.

თემატური ჩარჩო საბაზო საფეხურის სასწავლო თემებისათვის აჩვენებს იმ კონტექსტებს, რომლებშიც უნდა შეძლოს მოსწავლემ მშობლიური ენის გაგება-გამოყენება. მასწავლებლის თუ ავტორის მიერ შერჩეული სასწავლო თემები საბაზო საფეხურის სამივე კლასისთვის უნდა გამომდინარეობდეს სტანდარტის თემატური ბლოკიდან.

A სტანდარტის შედეგების ინდექსების განმარტება

საბაზო საფეხურზე სტანდარტში გაწერილ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების საფეხურსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., **A. მშ. საბ.1.**

„**A.**“- მიუთითებს სტანდარტის ტიპს, რომელიც განკუთვნილია მშობლიური ენის მცოდნე მოსწავლეთათვის;

„**მშ.**“- მიუთითებს საგანს „ეროვნული უმცირესობების მშობლიური ენა“;

„**საბ.**“- მიუთითებს საბაზო საფეხურის სტანდარტს;

„**1**“- მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

მშობლიური ენის A სტანდარტის შედეგები		
შედეგის ინდექსი	მიმართულება: ტექსტის გაგება-გაანალიზება	ცნებები
მოსწავლემ უნდა შეძლოს:		
A.მშ.საბ.1.	ტექსტის ცალკეულ ნაწილებს შორის არსებული მიმართებების გაანალიზება და სათანადო დასკვნების გამოტანა.	ტექსტი, ტექსტის ტიპი, ტექსტის ჟანრი
A.მშ.საბ.2.	ტექსტის ინტერპრეტირება და მის მიმართ საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვა.	ტექსტის სტრუქტურული ელემენტები
A.მშ.საბ.3.	ტექსტის კრიტიკული გააზრება კონტექსტური ფაქტორების გათვალისწინებით.	საკომუნიკაციო სიტუაცია
A.მშ.საბ.4.	ტექსტის გაანალიზება ენობრივ-გამომსახველობითი საშუალებების, ჟანრული და სტრუქტურულ- კომპოზიციური მახასიათებლების მიხედვით.	კულტურათმშორის
A.მშ.საბ.5.	ტექსტის გაგებამდე, გაგების პროცესში და გაგების შემდგომ შესაბამისი სტრატეგიების შერჩევა და გამოყენება.	ი დიალოგი

მიმართულება: წერა და ლაპარაკი (პროდუცირება)		სტრატეგიები ლექსიკა გრამატიკა ფუნქციური სამეტყველო მოქმედებები
მოსწავლემ უნდა შეძლოს:		
A.მშ.საბ.6.	დასაბუთებული მსჯელობა დისკუსიის დროს;	
A.მშ.საბ.7.	ზეპირი გამოსვლის/პრეზენტაციის წარდგენა;	
A.მშ.საბ. 8.	სტანდარტით განსაზღვრული ტიპის წერილობითი ტექსტების შედგენა საკომუნიკაციო სიტუაციის გათვალისწინებით (ზეპირი ან/და წერილი მეტყველების დროს).	
A.მშ.საბ.9.	წერამდე, წერის დროს და წერის შემდგომ ფაზებში შესაბამისი სტრატეგიების შერჩევა და გამოყენება.	
A.მშ.საბ.10.	ზეპირი და წერილი კომუნიკაციისას წარმოქმნილი პრობლემების გაანალიზება, მათ გადასალახად სამოქმედო გეგმის შედგენა.	
მიმართულება: საქმიანობა მშობლიური ენის გამოყენებით		
მოსწავლემ უნდა შეძლოს:		
A.მშ.საბ.11.	კულტურათშორისი დიალოგის ხელშემწყობი ინიციატივების გამოვლენა და რეალიზება, სოციოკულტურული თავისებურებების გაზიარება.	
A.მშ.საბ.12.	ზეპირი და წერილი კომუნიკაციის უნარების გამოყენებით საქმიანი იდეების განხორციელება.	

**შინაარსი
ცნებები და საკითხები**

ტექსტი

- ტიპები - მხატვრული, არამხატვრული
- ჟანრები

- მხატვრული ლიტერატურა: პროზაული და პოეტური ნაწარმოებები - ლექსები; ადაპტირებული მოთხრობები, იგავ-არაკები, მითები და ლეგენდები;
- არამხატვრული ლიტერატურა: ა) პრაგმატული ტექსტები - ტელეპროგრამა, რეკლამა, აფიშა, ანონსი, ანოტაცია, გამოხმაურება ბ) საქმიანი ქაღალდები - განცხადება, სამოტივაციო წერილი, რეზიუმე (CV); გ) კორესპონდენცია - პირადი და მარტივი ოფიციალური წერილები, ინტერვიუ; დ) საინფორმაციო და შემეცნებითი ტექსტები - სტატიები წიგნებიდან, ჟურნალებიდან და გაზეთებიდან; ე) ბიოგრაფიული ტექსტები - ავტობიოგრაფია, ბიოგრაფია, ბიოგრაფიული ცნობარი/პორტრეტები, დღიური, მოგონება;
- სასწავლო მიზნებით შედგენილი (დიდაქტიზებული) ტექსტები: თემატური დიალოგები, თხრობითი ან აღწერილი ტექსტები; კითხვარები, მინიკვლევები, ანგარიშები.

სტრატეგიები

- მოსმენის სტრატეგიები მოსმენის პროცესის თითოეული ფაზისათვის (მოსმენამდე, მოსმენის დროს, მოსმენის შემდეგ)
- კითხვის სტრატეგიები კითხვის პროცესის თითოეული ფაზისათვის (კითხვამდე, კითხვის დროს, კითხვის შემდეგ)
- ლაპარაკის სტრატეგიები ზეპირ კომუნიკაციამდე და კომუნიკაციის დროს;

- წერის სტრატეგიები წერის პროცესის თითოეული ფაზისთვის (წერის დაწყებამდე, წერის დროს, პირველი ვარიანტის შექმნის შემდეგ)
- ლექსიკისა და გრამატიკის სწავლის სტრატეგიები;
- სწავლის პროცესის მართვა (მეტაკოგნიტური სტრატეგიები)

ლექსიკა - ანტონიმი, სინონიმი, ომონიმი, ფრაზეოლოგიზმი/მყარი შესიტყვება;

გრამატიკა - ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი

ლექსიკურ-გრამატიკული ცოდნა კომუნიკაციურ მიზნების განხორციელებას უნდა ემსახურებოდეს. შესაბამისად, ლექსიკა და გრამატიკული საკითხები ცალკეულ სასწავლო თემის საკომუნიკაციო მიზნებიდან გამომდინარე განისაზღვრება.

ფუნქციური სამეტყველო მოქმედებები

ქვემოთ წარმოდგენილია იმ ფუნქციური სამეტყველო მოქმედებების ჩამონათვალი, რომელთა შესრულებაც უნდა შეძლოს მოსწავლემ სხვადასხვა კონტექსტსა თუ სიტუაციებში კომუნიკაციისას. სტანდარტი გამოყოფს მიკრო-ფუნქციებს და მაკრო-ფუნქციებს.

მაკრო-ფუნქციები:

- თხრობა
- აღწერა
- მსჯელობა

სამეტყველო აქტები:

- ინტერაქცია სოციალურ რიტუალებში (კომუნიკაციის დაწყება/დასრულება, თავაზიანობის გამოხატვა, დახმარების თხოვნა, დაპატიჟება, შეხვედრის დანიშვნა, წახალისება/შექება).
- ინტერაქცია ინფორმაციის მოსაპოვებლად (პირადი და სხვისი მონაცემების გაცვლა; ადამიანის/ცხოველის/გარემოს, საქმიანობის აღწერა/დახასიათება; საჭიროებების/ მოთხოვნილებების / სურვილების გაზიარება (თავისუფალი დრო, საქმიანობა, გეგმები/განზრახვა, მგზავრობა/მოგზაურობა და ა.შ.);
- ინტერაქცია გრძნობა/ემოციისა და შეხედულებების/დამოკიდებულებების შესახებ (დადებითი და უარყოფითი გრძნობებისა და ემოციების, შთაბეჭდილების, შეფასების, პოზიციის გამოხატვა (კმაყოფილება/უკმაყოფილება, სინანული, გაკვირვება, ეჭვი, ვარაუდი, ინტერესი/ინდიფერენტულობა...));
- ინტერაქცია დროისა და სივრცის შესახებ (დროში ლოკალიზება, მოქმედების ქრონოლოგია, სიხშირე და ხანგრძლივობა, თანადროულობა; ადგილმდებარეობისა და მიმართულების მითითება/განსაზღვრა (დანიშნულების ადგილი, მარშრუტი...)).

ენობრივი საკითხები:

- მორფოლოგია
- სინტაქსი
- მართლწერა და პუნქტუაცია

ძირითადი თემატური ბლოკები და სასწავლო თემები

თემატური ბლოკები შემოსაზღვრავს ზოგად შინაარსობრივ კონტექსტებს, რომლებშიც უნდა დამუშავდეს სტანდარტის შედეგები და ცნებები. საფეხურის სამივე კლასისთვის მასწავლებლის თუ ავტორის მიერ შერჩეული სასწავლო თემები უნდა გამომდინარეობდეს თემატური ბლოკიდან.

თემატური ბლოკები

I. მე და სამყარო:

1. ყველაფერი ჩემ შესახებ (მონაცემები, უახლოესი გარემო, ყოველდღიური ყოფითი საქმიანობა, ჯანმრთელობა, თავისუფალი დრო, ჰობი, ინტერესები, უახლოესი გეგმები, მომავლის დაგეგმვა/არჩევანის გაკეთება);
2. ფიზიკური გარემო (დედამიწა, მსოფლიოს გარშემო - ქვეყნები და ქალაქები; ეკოლოგია, ბუნებრივი კატასტროფები, გეოგრაფიული გარემო, მხარეები, აღმოჩენები)

II. სოციოკულტურა და კულტურა:

1. ყოველდღიური ცხოვრება (ეტიკეტი, სოციალური ქცევის წესები, ქცევები ყოფით სიტუაციებში, კვებითი ჩვევები, თავისუფალი დროის გატარება);
2. პიროვნებათშორისი ურთიერთობები (ოჯახური ურთიერთობები, თანატოლებს/თაობებს შორის ურთიერთობები);
3. ღირებულებები და ფასეულობები კულტურა, ტრადიციები, დღესასწაულები და ფესტივალები, ღირსშესანიშნაობები; სამშობლო/ისტორიული სამშობლო, ისტორიული პიროვნებები და მოვლენები; უმცირესობები - ეთნიკური/ რელიგიური, სხვა ქვეყნები და ხალხები).

საფეხურებრივი საკვანძო კითხვები

- რა შეიძლება გავაკეთო იმისთვის, რომ უკეთ გავიგო/გავიაზრო ტექსტი?
- რას მეუბნება ტექსტი მისი შექმნის ეპოქაზე, ავტორზე?
- რამდენად/როგორ დამეხმარება ტექსტი საკუთარი თავის შეცნობაში?
- როგორ შემიძლია თვითგამოხატვა მოცემულ თემაზე, პრობლემაზე/საკითხზე?
- როგორ მოვიქცე, რომ წარმატებით გავართვა თავი წერით საკომუნიკაციო ამოცანას
- როგორ შევუწყო ხელი კულტურათშორის დიალოგს, სოციოკულტურულ თავისებურებათა წარმოჩენასა და გაცვლა-გაზიარებას?

გ) მეთოდიკური ორიენტირები

საგნის სწავლა-სწავლება უნდა წარიმართოს შემდეგი პრინციპების დაცვით:

- ა) სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს მოსწავლეთა მოტივირებას და შინაგანი ძალისხმევის გააქტიურებას.
- ბ) სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნის ეტაპობრივად კონსტრუირებას წინარე ცოდნაზე დაფუძნებით.
- გ) სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნათა ურთიერთდაკავშირებას და ორგანიზებას.

- დ) სწავლა-სწავლება უნდა უზრუნველყოფდეს სწავლის სტრატეგიების დაუფლებას (სწავლის სწავლას).
- ე) სწავლა-სწავლება უნდა მოიცავდეს ცოდნის სამივე კატეგორიას: დეკლარატიულს, პროცედურულსა და პირობისეულს.

საგნობრივი შედეგების გარდა, ეროვნული სასწავლო გეგმის მიზნებიდან სწავლა-სწავლებისა და შეფასების სამიზნედ ასევე უნდა იქცეს შემდეგი გამჭოლი უნარები და ღირებულებები:

პასუხისმგებლობა	• სასკოლო და სხვა საქმიანობებში ნაკისრი ვალდებულების შესრულება; • სამუშაოს დადგენილ ვადებში დასრულება და ჩაბარება; • საკუთარი ქცევის მართვა, საკუთარ ქცევებზე პასუხისმგებლობის აღება.
თანამშრომლობა	• მზაობა ჯგუფში/გუნდში სხვადასხვა ფუნქციის შესასრულებლად; • განსხვავებული იდეების, შეხედულებების კონსტრუქციულად განხილვა; • რესურსების, მოსაზრებების, ცოდნის გაზიარება პრობლემათა ერთობლივად გადაჭრის, გადაწყვეტილებათა ერთობლივად მიღების მიზნით. • ჯგუფის წევრებს შორის განაწილებული სამუშაოს შესრულება.
დროსა და სივრცეში ორიენტირება	• თანამედროვე რეალობის სივრცულ-დროით ჭრილში გააზრება და ინტერპრეტირება; • მულტიპერსპექტიული ხედვა დროითი და სივრცული ფაქტორების გათვალისწინებით.
ეთიკა	• ეთიკური და ქცევითი ნორმების დაცვა; • სოლიდარობის განცდა; • სხვებისადმი ემპათია; • პიროვნული ღირსების გააზრებისა და დაფასების უნარი; • განსხვავებულობის მიმღებლობა; • საკუთარ სოციალურ აქტივობაზე პასუხისმგებლობის გააზრება.
ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენება	• ინფორმაციის/სასწავლო მასალის (დიდაქტიზებული, პრაგმატული, საინფორმაციო-შემეცნებითი, გასართობ-შემოქმედებითი ხასიათის ტექსტები) მოძიება ინტერნეტში სხვადასხვა საძიებო სისტემის მეშვეობით; • ინფორმაციული საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენება სასწავლო მასალისა და სხვადასხვა ტიპის ტექსტების შესაქმნელად და პროექტების განსახორციელებლად (სხვადასხვა ხასიათის ღია ბარათის/მეგობრული წერილის/შეტყობინების ელექტრონული ვერსიის მიწერა ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით, თანატოლებთან ჩეთში მონაწილეობა skype-ის, messenger-ის მეშვეობით; ვებგვერდის/ბლოგის შექმნა და უცხოურ ენაზე განხორციელებული სხვადასხვა პროექტის, მაგ., კულინარიული რეცეპტების კრებულის, სკოლის მოსწავლეთა ნახატების/ნაკეთობების კატალოგის სკოლის ვებგვერდზე/ ბლოგზე განთავსება); • ინფორმაციული საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენება (მაგ., Word, PowerPoint) სასწავლო მასალისა და სხვადასხვა ტიპის ელექტრონული ტექსტების დასამუშავებლად.
კვლევა	• კვლევითი ამოცანის, კვლევის პროცედურების, მონაცემების მოპოვების გზებისა და აღრიცხვის ფორმების განსაზღვრა; სათანადო რესურსების შერჩევა; • კვლევის ჩატარება, მონაცემების აღრიცხვა და სხვადასხვა ფორმით წარმოდგენა/ ორგანიზება; • მონაცემების ანალიზი, არგუმენტირებული მსჯელობის საფუძველზე დასკვნების გამოტანა; კვლევის შედეგების შეფასება; • კვლევითი სამუშაოების ჩატარების დროს ეთიკისა და უსაფრთხოების ნორმების დაცვა.

შემოქმედებითი აზროვნება	• ჩანაფიქრის შემოქმედებითად განხორციელება; • ორიგინალური იდეების გამოვლენა და ხორცშესხმა; ახლის შექმნა; • დასმული პრობლემების გადასაჭრელად არასტანდარტული გზების მოძიება; • სწრაფვა გარემოს გარდაქმნა-გაუმჯობესებისკენ.

მეთოდური მიდგომები

მშობლიური ენის სწავლა-სწავლება შემდეგ მეთოდურ მიდგომებს უნდა ითვალისწინებდეს:

- მშობლიური ენის სტანდარტის მოთხოვნათა შესრულება მოითხოვს მშობლიურ ენაზე კომუნიკაციური უნარების ფუნქციურად გამოყენების უნარების განვითარებას. ამ მოთხოვნის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია ეგრეთწოდებული “უკუხვლით დაგეგმვის“ (backward design) მეთოდის გამოყენება: პირველ რიგში, უნდა ვხედავდეთ, კონკრეტული თემატური ერთეულის ბოლოს, რა კომპლექსურ-ფუნქციური დავალებების/საქმიანობის შესრულება უნდა შეძლოს მოსწავლემ. შემდეგ, ეს დავალება უნდა დავშალოთ ცოდნისა და უნარების ცალკეულ კომპონენტებად, რომელთა ათვისებაც დასჭირდება მოსწავლეს იმისთვის, რომ ბოლოს შეძლოს კომპლექსური დავალების შესრულება, რომლის დროსაც მოუწევს ფუნქციური გამონათქვამების, ლექსიკური, გრამატიკული, კომუნიკაციური ცოდნისა და უნარების ერთდროულად და ინტერაქტიულად გამოყენება.
- ლექსიკური მასალა თუ გრამატიკული საკითხები თვითმიზნურად არ უნდა ისწავლებოდეს, მათი სწავლება გადაჯაჭვული უნდა იყოს კომუნიკაციურ მიზნებთან. მოსწავლეს ის ლექსიკურ-გრამატიკული უნარები უნდა გამოვუმუშაოთ, რომლებსაც კონკრეტულ კომუნიკაციურ სიტუაციებში გამოიყენებს.
- მოსწავლე უნდა იყოს სწავლა-სწავლების პროცესის აქტიური მონაწილე. ამის უზრუნველსაყოფად მოსწავლე ჩართული უნდა იყოს განმავითარებელ შეფასებაში. სწავლის პროცესის შეფასება მოსწავლეს გამოუმუშავებს დამოუკიდებლად სწავლის უნარ-ჩვევებს, დაეხმარება სწავლის სტრატეგიების ათვისებაში, საშუალებას მისცემს, გაცნობიერებულად შეუწყოს ხელი საკუთარ წინსვლასა და წარმატებას. შეფასებაში ჩართვის ძირითად მიზანს წარმოადგენს მოსწავლის გათვითცნობიერება სწავლის პროცესებში, რაც მას ხელს შეუწყობს ამ პროცესების გააზრებულად და დამოუკიდებლად მართვაში;
- სწავლის უნარების გასაუმჯობესებლად მნიშვნელოვანია ზრუნვა მეტაკოგნიციის უნარების განვითარებაზე, რისთვისაც მასწავლებელმა პერიოდულად სამი ტიპის აქტივობა უნდა ჩაატაროს. ეს აქტივობებია:

სტრატეგიების მოდელირება: მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად ასრულებს დავალებას და მისი შესრულებისას „ხმამაღლა ფიქრობს“ იმაზე, თუ როგორ შეასრულოს ეს აქტივობა (მაგ., კარგად გავეცნოთ პირობას და დავაკვირდეთ, რას მოითხოვს იგი; აქვს თუ არა პირობას თანხმლები მასალა, მაგ., სურათები? ამიტომ, სანამ ტექსტს წავიკითხავთ, ხომ არ სჯობს, ჯერ სურათებს გავეცნოთ და ვნახოთ, რა ინფორმაციის შემცველია ეს სურათები? და მისთ.

წინმსწრები მეტაკოგნიტური პაუზა, ანუ დავალების შესრულებამდე დაფიქრება და მსჯელობა გადასადგმელ ნაბიჯებზე - მას შემდეგ, რაც მოსწავლეები გაეცნობიან დავალების პირობას, შევასრულებინებთ მეტაკოგნიტური ხასიათის ამგვარ აქტივობას: მათ ჯგუფურად უნდა განსაზღვრონ ის გზა, რომლითაც დავალებას შეასრულებენ, სახელდობრ: დეტალურად აღწერონ დავალების შესრულების ეტაპები (რას შეასრულებენ რის შემდეგ და სხვ.), ასევე სტრატეგიები, რომლებსაც გამოიყენებენ თითოეულ ეტაპზე. ჯგუფებმა უნდა წარმოადგინონ თავიანთი ნამუშევრები და იმსჯელონ შერჩეული გზებისა თუ სტრატეგიების მიზანშეწონილობაზე.

შემდგომი მეტაკოგნიტური პაუზა, ანუ დავალების შესრულების შემდეგ დაფიქრება და მსჯელობა გადადგმულ ნაბიჯებზე - მას შემდეგ, რაც მოსწავლეები შეასრულებენ კონკრეტულ დავალებას, მათ უნდა გაიხსენონ და აღწერონ განვლილი გზა: რა გააკეთეს რის შემდეგ? რა ხერხები გამოიყენეს მუშაობისას? რა გაუჭირდათ ან რა გაუადვილდათ? შესრულებული მოქმედებების აღწერის შედეგად მოსწავლეები გააცნობიერებენ იმ ფაქტს, რომ მიზნის მისაღწევად არსებობს სხვადასხვა გზა და ხერხი, რომლებზეც დავალების შესრულებამდე უნდა დაფიქრდნენ (ოპტიმალური გადაწყვეტილების მისაღებად). მეტაკოგნიტური პაუზა მოსწავლეებს განუვითარებს სწავლის უნარებს და აუმაღლებს სწავლის ქმედუნარიანობას.

წლიური პროგრამისა და სასწავლო თემის აგების პრინციპები

წლიური პროგრამა სტანდარტზე დაყრდნობით იგეგმება და გვიჩვენებს სტანდარტის მოთხოვნათა რეალიზების გზებს. წლიური პროგრამა სარეკომენდაციო ხასიათისაა. სკოლას შეუძლია გამოიყენოს რეკომენდაციის სახით შეთავაზებული წლიური პროგრამა ან თავად დასახოს სტანდარტის მიღწევის გზები. წლიური პროგრამები უნდა დაიგეგმოს სასწავლო თემების საშუალებით (შედეგი არ წარმოადგენს დამოუკიდებელ სასწავლო ერთეულს - თემას).

სასწავლო თემის დასაგეგმად გამოიყენება შემდეგი კომპონენტები:

სასწავლო თემა   სასწავლო თემა წარმოადგენს ფუნქციურ კონტექსტს, რომელიც სტანდარტის შედეგების, ცნებებისა თუ კონკრეტული საკითხების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა. თითოეული თემის ფარგლებში, შეძლებისდაგვარად, უნდა დამუშავდეს სტანდარტის ყველა შედეგი.
ცნებები, ტექსტები, საკითხები   ცნებები განსაზღვრავს იმ არსებით ცოდნას, რომელსაც მოსწავლე თემის ფარგლებში უნდა დაეუფლოს. ტექსტებისა და საკითხების მეშვეობით მოსწავლე გაიაზრებს ცნების შინაარსს, ამუშავებს საკვანძო შეკითხვებს, ასრულებს კომპლექსურ დავალებებს.
საკვანძო შეკითხვები   თემატური საკვანძო შეკითხვები გამომდინარეობს საფეხურებრივი საკვანძო შეკითხვებიდან და დაისმის თემის კონკრეტულ კონტექსტში. მათი ფუნქციაა: • მოსწავლის წინარე ცოდნის გააქტიურება, ცნობისმოყვარეობის გაღვივება, პროვოცირება ახალი ცოდნის შესაძენად; • სასწავლო თემის შედეგზე ორიენტირებულად სწავლა-სწავლების უზრუნველყოფა; • თემის სწავლა-სწავლების პროცესში შუალედური ბიჯების/ეტაპების განსაზღვრა. საკვანძო შეკითხვა წარმოადგენს მათგანინიშებელ ელემენტს, რომელიც სასწავლო თემის ფარგლებში ასრულებს გაკვეთილ(ებ)ის მიზნის როლს.
აქტივობები   მიმდინარე დავალებების ტიპების/ნიმუშების ჩამონათვალი, რომლებიც შეიძლება იყოს გამოყენებული გაგება-გააზრების პროცესების ხელშესაწყობად, ასევე ცოდნის ათვისების, განმტკიცებისა თუ შეჯამების მიზნით.

კომპლექსურ/პროექტულ დავალებათა იდეების ჩამონათვალი

კომპლექსური/პროექტული დავალებები წარმოადგენს იმგვარ აქტივობებს, რომელთა შესრულება მოითხოვს სხვადასხვა ცოდნათა ინტეგრირებულად გამოყენებას ფუნქციურ კონტექსტებში.

შეფასების ინდიკატორები

შეფასების ინდიკატორები სტანდარტის შედეგებიდან გამომდინარეობს და აჩვენებს, რა უნდა შეძლოს მოსწავლემ კონკრეტული თემის ფარგლებში. სხვა სიტყვებით, ინდიკატორები წარმოადგენს კონკრეტულ თემაში რეალიზებულ შედეგებს. ინდიკატორებში დაკონკრეტებულია ცოდნის ის სავალდებულო მინიმუმი, რომელსაც მოსწავლე თემის ფარგლებში უნდა დაეუფლოს. შეფასების ინდიკატორებზე დაყრდნობით ყალიბდება კრიტერიუმები შეფასების რუბრიკებისთვის.

მკვიდრი წარმოდგენები

მკვიდრი წარმოდგენები განისაზღვრება სტანდარტის შედეგებზე დაყრდნობით. ეს არის ზოგადი წარმოდგენები, რომლებიც თემის შესწავლისას უნდა ჩამოყალიბდეს მოსწავლის ხანგრძლივ მეხსიერებაში მის (მოსწავლის) წინარე წარმოდგენებზე დაყრდნობით, რათა მას თემის ფარგლებში დასახული მიზნების მიღწევა გაუადვილდეს. მკვიდრი წარმოდგენები აზროვნების საყრდენია გაგების აქტების განსახორციელებლად.

როგორ აიგება სასწავლო თემა?

სასწავლო თემის ასაგებად უმთავრესი ორიენტირებია სტანდარტის შედეგები. ისინი სტანდარტში სავალდებულო სახითაა განსაზღვრული. სტანდარტის ცნებებსა და შედეგებზე დაყრდნობით განისაზღვრება საკვანძო შეკითხვები და შეფასების ინდიკატორები, შეირჩევა ტექსტები, შემუშავდება იდეები შემაჯამებელი კომპლექსური დავალებებისთვის. ამის შემდეგ განისაზღვრება საგნობრივი საკითხები, რესურსები, დავალებების ტიპები/ნიმუშები. თითოეულ თემაზე მუშაობის პროცესი მოემსახურება ზოგადი მკვიდრი წარმოდგენების ჩამოყალიბებას.

ქვემოთ თემის ასაგებად გადასადგმელი ნაბიჯები წარმოდგენილია სქემატურად, ცხრილის სახით. **ცხრილი. სასწავლო თემის აგების პროცესი**

ნაბიჯი 1. თემატური საკვანძო შეკითხვების დასმა
ნაბიჯი 2. შეფასების ინდიკატორების განსაზღვრა
ნაბიჯი 3. თემის ტექსტების/რესურსების შერჩევა
ნაბიჯი 4. შემაჯამებელი კომპლექსური დავალებების იდეების შემუშავება
ნაბიჯი 5. საკითხების განსაზღვრა
ნაბიჯი 6. მიმდინარე აქტივობებისა და დავალებების განსაზღვრა-დაგეგმვა
ნაბიჯი 7. მკვიდრი წარმოდგენების განსაზღვრა

თემის სწავლა-სწავლების პროცესის ტაბულა A სტანდარტისათვის

ქვემოთ მოცემულია პროცესის ტაბულა, რომელიც აჩვენებს, თუ როგორ მუშავდება კომუნიკაციურ-ენობრივი უნარები, როგორ წარიმართება, ერთი თემატური ერთეულის ფარგლებში, მოსწავლის აქტივობასა და სწავლის პროცესზე ორიენტირებული სწავლა-სწავლება. სწავლის პროცესზე ორიენტირება მოსწავლეს ეხმარება სწავლის სტრატეგიების ათვისებაში, რაც ხელს უწყობს მას მიღწევების გაუმჯობესებაში.

თემა:
მოსმენა-გაგების პროცესი
საკვანძო შეკითხვები: როგორ მოვიქცე ტექსტის შინაარსის გასაგებად? რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ? რატომ არის მნიშვნელოვანი მეტაკოგნიტური უნარები?
ტექსტი/ტექსტები:
ბიჯები და სწავლა-სწავლების სტრატეგიები
ფაზა: მოსმენამდე
საკვანძო შეკითხვები: როგორ მოვემზადო ტექსტის მოსასმენად?
მოსმენის წინარე სტრატეგიები:
ბიჯი 1. დავალების ნათლად გააზრება და დაზუსტება პირობის გაანალიზების გზით; საჭიროებისამებრ, დამატებითი დაზუსტებების მოთხოვნა;
ბიჯი 2. სხვადასხვა ხერხით შინაარსის წინასწარ განჭვრეტა (მაგ., ვარაუდის გამოთქმა ილუსტრაციებზე, სათაურზე დაყრდნობით);
ბიჯი 3. ტექსტის გასააზრებლად საჭირო წინარე ცოდნის (ენობრივი, ტექსტობრივი, თემასთან დაკავშირებული) გახსენება-გააქტიურება; საჭიროებისამებრ (ტექსტის სირთულის მიხედვით) რამდენიმე აუცილებელი საკვანძო სიტყვის/მყარი შესიტყვების დამუშავება.
ფაზა: მოსმენის დროს
საკვანძო შეკითხვა: როგორ მოვიქცე, რომ უკეთ გავიგო ტექსტი? როგორ გავიაღვილო ტექსტის გაგება?

მოსმენის სტრატეგიები:

ბიჯი 4. პირველი მოსმენა - ტექსტის ზოგადი შინაარსის გასაგებად გაცნობითი მოსმენა:

- ყურადღების გამახვილება მხოლოდ ნაცნობ სიტყვებსა და გამოთქმებზე, არავერბალურ ელემენტებზე (მაგ., მიმიკა-ჟესტიკულაცია, ხმის ტემბრი, ილუსტრაცია);

ბიჯი 5. სხვადასხვა ტიპის აქტივობის გამოყენებით ტექსტის მრავალჯერადი მოსმენა მთლიანი შინაარსის ეტაპობრივი კონსტრუირებისათვის:

მოსმენის სტრატეგიები:

- ჩანიშვნების გაკეთება;
- ინფორმაციის დაჯგუფება, ორგანიზება სხვადასხვა გრაფიკის, სქემის გამოყენებით;
- გაუგებარი მონაკვეთის თავიდან მოსმენა;
- უცნობი სიტყვების მნიშვნელობის გამოცნობა კონტექსტზე დაყრდნობით;
- სელექციური მოსმენა - ყურადღების მიზანმიმართულად გამახვილება კონკრეტულ ინფორმაციაზე.

ფაზა: მოსმენის შემდეგ

საკვანძო შეკითხვები: როგორ გავიგე ტექსტი? რით უკავშირდება ჩემს გამოცდილებას?

რამ შემაფერხა გაგების პროცესში? რატომ გამიჭირდა ტექსტის გაგება? როგორ უნდა გადამეჭრა ეს პრობლემა? რამ შემიწყო ხელი მოსასმენი ამოცანის წარმატებით თავის გართმევაში?

ბიჯი 6. გაგებულის გადამოწმება, შეკითხვების, რეფორმულირებების და კომენტარების დახმარებით; დაზუსტება ინფორმაციის, მართებულ ვარიანტამდე მისვლა;

ბიჯი 7. მოსმენილის დაკავშირება საკუთარ გამოცდილებასთან; განცდილის, ნააზრევის გაზიარება (ენის ფლობის დაბალ საფეხურზე - მშობლიურ ენაზე);

ბიჯი 8. მეტაკოგნიტური პაუზა: დაფიქრება ტექსტის გაგებისათვის გამოყენებულ მიდგომებთან (მეტაკოგნიცია);

- დაფიქრება გამოყენებული სტრატეგიებზე, ეფექტიანობის შეფასება, შედარება სხვების მიერ გამოყენებულ სტრატეგიებთან;
- გაგების პროცესის გაუმჯობესებისათვის შესაძლო გზების შეთავაზება/მითითება.

როგორ მოვიქცე ენობრივ-გრამატიკული მასალის ასათვისებლად? როდის რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ?

გარდამავალი ფაზა პროდუცირებისაკენ

ბიჯი 9.

- ტექსტზე დაფუძნებით ენობრივი (ფონეტიკური, ლექსიკური, გრამატიკული) უნარების განვითარება, ახალი ენობრივი მასალის (ლექსიკა, გრამატიკული ფორმები, შესიტყვებები, სამეტყველო ფუნქციები) ათვისება სხვადასხვა ენობრივი აქტივობით;

სწავლის სტრატეგიები:

- ინდუქციური მიდგომა - კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით წესის გამოყვანა.
- დედუქციური მიდგომა - ენობრივი კანონზომიერების/წესის ამოცნობა, განზოგადება და გამოყენება კონკრეტულ მაგალითებში.
- პარალელების გავლება მშობლიურ ან სხვა ენასთან - ნიშანდობლივი ენათშორისი შედარებების გაკეთება შესასწავლი ენის სისტემისა და ფუნქციონირების გაგების ხელშესაწყობად.
- დამახსოვრების ხერხების გამოყენება - მაგ., რამდენჯერმე გადაწერა ან ხმამაღლა გამეორება, დაჯგუფება, კონტექსტში ჩასმა/გამოყენება, ასოცირება, ჩანიშვნების გაკეთება და სხვ.

ლაპარაკი

საკვანძო შეკითხვები: როგორ მოვიქცე, რომ წარმატებით გავართვა თავი ზეპირ საკომუნიკაციო ამოცანას?

როდის რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ? რატომ არის მნიშვნელოვანი მეტაკოგნიტური სტრატეგიები?

ბიჯები და სწავლის სტრატეგიები

ფაზა: მომზადება კომუნიკაციისთვის

საკვანძო შეკითხვა: როგორ მოვემზადო ზეპირი კომუნიკაციისთვის?

ბიჯი 1. დავალების მოთხოვნათა ნათლად გააზრება, საჭიროებისამებრ, დამატებითი დაზუსტებების მოთხოვნა;

ბიჯი 2. საკომუნიკაციო სიტუაციის ელემენტების დაზუსტება (თემა, მიზანი, ადრესატი/აუდიტორია, კონტექსტი, ტექსტის ტიპი);

ბიჯი 3. მომზადება აუდიტორიის წინაშე გამოსასვლელად;

სწავლის სტრატეგიები

- ცოდნის მობილიზება -საჭირო ენობრივი რესურსების (შესიტყვებების, კლიშეების, საკვანძო სიტყვების, სამეტყველო აქტების, გრამატიკული ფორმების) გახსენება და/ან მოძიება და ჩანიშვნა. საჭიროებისამებრ, დამატებითი ინფორმაციის მოძიება-ჩანიშვნა
- გეგმის მომზადება (პრეზენტაციის შემთხვევაში - საპრეზენტაციო მასალის);
- რეპეტიციის გავლა - წარმოთქმის, ინტონაციის, თავისუფლად მეტყველების უნარის გასავარჯიშებლად, ღელვის შესამცირებლად; ვარჯიშისას ხმის, არავერბალური ელემენტების - სახის გამომეტყველების, შესტიკულაციის გაკონტროლება.

ზეპირი კომუნიკაციისას

საკვანძო შეკითხვა: როგორი სტრატეგიები გამოვიყენო ზეპირი კომუნიკაციის ამოცანის წარმატებით გადასაჭრელად?

ბიჯი 4. გამოსვლა აუდიტორიის წინაშე;

- სტრატეგია - პარაფრაზირება - საუბრის დროს სიტყვის დავიწყების/არცოდნის შემთხვევაში საკომპენსაციო საშუალებების (მაგ., ქესტიკულაციით მითითება, ნაგულისხმევი საგნის აღწერა ან მისი დანიშნულების აღნიშვნა) გამოყენება.

ფაზა: ზეპირი კომუნიკაციის შემდეგ

საკვანძო კითხვები: რატომ ვერ გადავჭერი წარმატებით საკომუნიკაციო ამოცანა? როგორ სტრატეგიების გამოვიყენე? რამ შემაფერხა? როგორ გავაუმჯობესო ზეპირი მეტყველების უნარი? რამ შემიწყო წინსვლაში ხელი?

ბიჯი 5. საკუთარი გამოსვლის შეფასება - წარმატებული ასპექტებისა და ხარვეზების ამოცნობა;

ბიჯი 6. მეტაკოგნიტური პაუზა: დაფიქრება გამოყენებულ სტრატეგიებზე, გაუმჯობესების სამოქმედო გეგმის შედგენა.

კითხვა

საკვანძო შეკითხვები: როგორ მოვიქცე ტექსტის ტიპის ამოსაცნობად და ტექსტის შინაარსის გასაგებად? რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ? რატომ არის მნიშვნელოვანი მეტაკოგნიტური სტრატეგიები?

ბიჯები და სტრატეგიები

ფაზა: კითხვამდე

საკვანძო შეკითხვა: როგორ მოვემზადო ტექსტის წასაკითხად?

ბიჯი 1. დავალების მოთხოვნათა ნათლად გააზრება და დაზუსტება პირობის გაანალიზების გზით, საჭიროებისამებრ, დამატებითი დაზუსტებების მოთხოვნა;

ბიჯი 2. მომზადება ტექსტის გაგების პროცესის ხელშესაწყობად.

კითხვის წინარე სტრატეგიები სტრატეგიები:

- სხვადასხვა ხერხით შინაარსის წინასწარ განჭვრეტა (მაგ., ვარაუდის გამოთქმა ილუსტრაციებზე, სათაურზე. ტექსტის სტრუქტურაზე დაყრდნობით)
- ტექსტის გასააზრებლად საჭირო წინარე ცოდნის (ენობრივი, ტექსტობრივი, თემასთან დაკავშირებული) გახსენება-გააქტიურება;
- თუ ტექსტი მოსწავლეთა ენის ცოდნის დონესთან შედარებით რთულია, ტექსტის გაგებისათვის საჭირო საკვანძო სიტყვების/შესიტყვებების ენობრივ ფორმების დამუშავება.

ფაზა: კითხვის დროს შინაარსის კონსტრუირების პროცესი;

საკვანძო შეკითხვა: როგორ მოვიქცე, რომ უკეთ გავიგო ტექსტი? როგორ გავიადგილო ტექსტის გაგება?

ბიჯი 5. პირველი წაკითხვა ტექსტის ზოგადი შინაარსის გასაგებად გაცნობითი კითხვის სტრატეგიის გამოყენებით;

- **სწავლის სტრატეგიები:**
- ყურადღების მიმართვა ტექსტის სტრუქტურაზე, მის მარჯვნივზე სიტყვიერ და არასიტყვიერ ელემენტებზე; სათაურის/ქვესათაურების, წარწერების, გამოყოფილი სიტყვების, აბზაცების პირველი და/ან ბოლო წინადადების წაკითხვით და მათზე დაყრდნობით შინაარსზე წარმოდგენის შექმნა.

ბიჯი 6. სხვადასხვა აქტივობის გამოყენებით ტექსტის მრავალგვარად დამუშავება მისი შინაარსის ეტაპობრივი კონსტრუირებისათვის;

შესწავლითი კითხვის სტრატეგიები:

- ტექსტის მთლიანად ჩაკითხვა უცნობ სიტყვებზე შეჩერების გარეშე;
- გაუგებარ მონაკვეთებთან მიბრუნება;
- მონაკვეთების, ეპიზოდების წარმოდგენაში გაცოცხლება;
- გამოცნობა - უცნობი სიტყვების, გამოთქმების მნიშვნელობის ამოცნობა ნაცნობი ელემენტების (*ილუსტრაციების, ნაცნობი ფუძის, კონტექსტის და სხვ.*) დახმარებით.
- უცნობი სიტყვების ამოწერა და ლექსიკონში ნახვა;
- შეკითხვების დასმა;
- ტექსტის მომდევნო მონაკვეთის შინაარსის განჭვრეტა;
- ინფორმაციის დაჯგუფება სხვადასხვა ხერხის (*სემანტიკური რუკის, სქემატური ჩანაწერების, მარჯვნივზე გრაფიკის*) გამოყენებით;
- ტექსტის მონაკვეთის, აბზაცის შეჯამება.

ფაზა: კითხვის შემდეგ

საკვანძო შეკითხვები: როგორ გავიგე ტექსტი? რით უკავშირდება ჩემს გამოცდილებას?

რამ შემაფარბა გაგების პროცესში? რატომ ვერ გადავჭერი საკითხავი ამოცანა? როგორ უნდა გადაემეჭრა ეს პრობლემა? რამ შემიწყო ხელი საკითხავი ამოცანის წარმატებით თავის გართმევაში?

ბიჯი 7. გაგებულის გადამოწმება, შეკითხვების, რეფორმულირებების და კომენტარების დახმარებით; ინფორმაციის დაზუსტება, მართებულ ვარიანტამდე მისვლა;

ბიჯი 8. წაკითხულის დაკავშირება საკუთარ ცხოვრებისეულ თუ წიგნიერ გამოცდილებასთან; განცდილის, ნააზრევის გაზიარება (ენის ფლობის დაბალ საფეხურზე - მშობლიურ ენაზე);

ბიჯი 9. მეტაკოგნიტური პაუზა: დაფიქრება ტექსტის გაგებისათვის გამოყენებულ სტრატეგიებზე, მეტაკოგნიტური პაუზა:

- დაფიქრება გამოყენებულ სტრატეგიებზე, ეფექტიანობის შეფასება, შედარება სხვების მიერ გამოყენებულ სტრატეგიებთან;
- სწავლის პროცესზე დაფიქრება-რეფლექსია, შემაფერხებელი და ხელშემწყობი პირობების გაცნობიერება;
- გაგების პროცესის გაუმჯობესებისათვის შესაძლო გზების შეთავაზება/მითითება;

➤ როგორ მოვიქვე ენობრივ-გრამატიკული მასალის ასათვისებლად? როდის რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ?

➤ ფაზა: გადასვლა რეცეფციიდან პროდუცირებისაკენ

ბიჯი 10. გარდამავალი ბიჯი წერისაკენ - ტექსტის ახალი ენობრივი მასალის (ლექსიკა, გრამატიკული ფორმები, შესიტყვებები, სამეტყველო ფუნქციები და სხვ.) გაგება-გამოყენება სხვადასხვა ტიპის ენობრივი სავარჯიშოებით;

სწავლის სტრატეგიები:

- **დამახსოვრების სხვადასხვა ხერხის გამოყენება** - (რამდენჯერმე გადაწერა, პერიოდული გამეორება, დაჯგუფება, კონტექსტში ჩასმა, რაიმესთან ასოცირება და სხვ.);
- **პარალელების გავლება მშობლიურ ან სხვა ენასთან** - ნიშანდობლივი ენათშორისი შედარებების გაკეთება შესასწავლი ენის სისტემისა და ფუნქციონირების გაგების ხელშესაწყობად;
- **დედუქცია** - ენობრივი კანონზომიერების/წესის ამოცნობა, განზოგადება და გამოყენება კონკრეტულ მაგალითებში;
- **ინდუქცია** - კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით წესის გამოყვანა;
- **დამხმარე რესურსების შექმნა-გამოყენება** (მაგ., გრამატიკული ცნობარის; სტრუქტურული მოდელები).

წერა

➤ როგორ მოვიქცე იმისთვის, რომ შევძლო წერილობითი ტექსტის შექმნა? როდის რომელი სტრატეგია უნდა გამოვიყენო და რატომ? რატომ არის მნიშვნელოვანი მეტაკოგნიტური სტრატეგიები?

ბიჯები და სტრატეგიები

ფაზა: წერის წინა სამზადისი

საკვანძო: როგორ მოვემზადო წერითი ამოცანის გადასაჭრელად?

ბიჯი 1. წერის ჩანაფიქრის გამოკვეთა;

წერის წინარე სტრატეგიები:

- **საკომუნიკაციო სიტუაციის განსაზღვრა** - წერის მიზნისა და ადრესატის განსაზღვრა, თემისა და ტექსტის სახეობის შერჩევა.
- **იდეების გენერირება** - იდეების მოფიქრება-ჩამოყრა.
- **ცოდნის მობილიზება/თავმოყრა** - საჭირო ცოდნის (ენობრივი, ტექსტობრივი, თემასთან დაკავშირებული და სხვ.) გონებაში მოძიება-გააქტიურება; საჭიროებისამებრ, დამატებითი ინფორმაციის მოძიება სათანადო რესურსებში.
- **იდეების დაჯგუფება** - იდეების დახარისხება, ურთიერთდაკავშირება მაორგანიზებელი სქემების გამოყენებით.
- **დამხმარე რესურსების მობილიზება** - სტრუქტურული მოდელი, საკვანძო სიტყვები, გრამატიკული ცნობარი, დახარისხებული ლექსიკური ერთეულები, ჩანიშვნები).

ბიჯი 2. გეგმის შედგენა დაჯგუფებულ იდეებზე დაყრდნობით;

ფაზა: წერის დროს

საკვანძო შეკითხვა: როგორ მოვიქცე წერითი ამოცანის წარმატებით გადასაჭრელად?

ბიჯი 3. პირველადი ვარიანტის შედგენა გეგმაზე დაყრდნობით;

ფაზა: წერის შემდეგ

რატომ ვერ გადავჭერი წარმატებით წერითი ამოცანა? როგორ სტრატეგიები გამოვიყენე? რამ შემაფერხა? რამ შემიწყო ხელი ამოცანის წარმატებით გადაჭრაში? როგორ გავიუმჯობესო წერითი მეტყველების უნარი?

ბიჯი. 4. პირველადი ვარიანტის გაუმჯობესება;

სწავლის სტრატეგიები:

- ნაწერის პოტენციური მკითხველის თვალთახედვით შეფასება;
- შინაარსობრივი, სტრუქტურული შესწორებების შეტანა;
- გრამატიკული და ორთოგრაფიული შეცდომების გასწორება დამხმარე რესურსების და ისტ-ის გამოყენებით;

ბიჯი 5. საბოლოო ვარიანტის შემუშავება და გაფორმება.

თემის შემაჯამებელი (კომპლექსური) დავალებები შესაბამისი შეფასების რუბრიკებით

დ) შეფასება

რამდენადაც მცირერიცხოვანი ეროვნული უმცირესობების მშობლიური ენა და ლიტერატურა არჩევით საგანს წარმოადგენს, სკოლა თავად იღებს გადაწყვეტილებას შეფასების ფორმებზე.

ე) ტერმინოლოგიური ლექსიკონი

მშობლიური ენების სტანდარტის სპეციფიკური ტერმინები

- **მაკრო-ფუნქციები** არის კატეგორიები, რომლებიც განსაზღვრავენ წერილობითი ან ზეპირი დისკურსის (გამონათქვამთა ბმული თანამიმდევრობის) ფუნქციურ გამოყენებას.
- **მიკრო-ფუნქციები** არის კატეგორიები, რომლებიც განსაზღვრავენ ცალკეული გამონათქვამების ფუნქციურ გამოყენებას.
- **ტექსტის სტრუქტურულ-ორგანიზაციული ელემენტები:**
 - ✓ არავერბალური ელემენტები: ილუსტრაცია, შესტ-მიმიკა, ლოგო, სქემა, შრიფტის სახესხვაობა, ზომა და სხვ.
 - ✓ ვერბალური ელემენტები: სათაური, თავი, რუბრიკა, აბზაცი;
- **სტრატეგიები:**
 - ✓ **მოსმენის/კითხვის წინარე სტრატეგიები** -
 - პირობის გააზრება;
 - ვარაუდების გამოთქმა;
 - ცოდნის მობილიზება - გულისხმობს ორი ტიპის ქმედებას: 1) იმ წინარე ენობრივი თუ თემასთან დაკავშირებული წინარე ცოდნის გონებაში მოძიება-გააქტიურებას, რომელიც უკავშირდება დასამუშავებელ ახალ საკითხებს; 2) საჭიროებისამებრ, ტექსტის გაგებისათვის აუცილებელი

საკვანძო ლექსიკური ერთეულების ან გრამატიკული საკითხის დამუშავებას, დამატებითი ინფორმაციის მოძიებას სათანადო რესურსებში.

✓ **სტრატეგიები მოსმენის/კითხვის დროს და შემდეგ -**

- **გაცნობითი კითხვა** - გულისხმობს ტექსტის ზოგადი შინაარსის გასაგებად ყურადღების მიმართვას ტექსტის ორგანიზებაზე, მის სტრუქტურულ ერთეულებზე; ტექსტის შინაარსზე აზრის შესაქმნელად სათაურის/ქვესათაურების, ილუსტრაციების, წარწერების, გამოყოფილი სიტყვების, აბზაცების პირველი და/ან ბოლო წინადადების წაკითხვა (გაცნობითი მოსმენის შემთხვევაში მსმენელი ყურადღებას გაამახვილებს ნაცნობ სიტყვებსა და შესიტყვებებზე, არავერბალურ ელემენტებზე (ინტონაცია, მიმიკა-ჟესტიკულაცია, ხმის ტემბრი და სხვ.).
- **სელექციური კითხვა/მოსმენა** - გულისხმობს ყურადღების მიზანმიმართულად წარმართვას არა მთლიან შინაარსზე, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ კონკრეტულ ინფორმაციაზე.
- **შესწავლითი კითხვა:** გულისხმობს ტექსტის დეტალურ დამუშავებას სხვადასხვა სტრატეგიის გამოყენებით. ამგვარ სტრატეგიებს წარმოადგენს:
 - **მთლიანად გადაკითხვა** - ტექსტის მთლიანად ჩაკითხვა უცნობ სიტყვებზე შეჩერების გარეშე თემატიკის/მთავარი საკითხების შესახებ აზრის შესაქმნელად;
 - **გონებაში დამუშავება** - ტექსტის ცალკეული მონაკვეთის/აბზაცის შინაარსის წარმოდგენაში გაცოცხლება, წინარე ცოდნასთან დაკავშირება და დამუშავება;
 - **გამოცნობა გულისხმობს** უცნობი სიტყვების, გამოთქმების მნიშვნელობის ამოცნობას ნაცნობი ელემენტების (*კონტექსტის, ილუსტრაციების, ნაცნობი ფუძის, მიმიკის და სხვ.*) დახმარებით;
 - **უცნობი სიტყვების ამოწერა** - ლექსიკონის დახმარებით უცხო სიტყვების მნიშვნელობის ამოცნობა;
 - **მიბრუნება** - გაუგებარ, რთულ, ბუნდოვან მონაკვეთებთან მიბრუნება;
 - **შეკითხვების დასმა** - ტექსტის მონაკვეთების ერთმანეთთან დასაკავშირებლად;
 - **ინფორმაციის დაჯგუფება** - ინფორმაციის ორგანიზების სხვადასხვა ხერხის (*სემანტიკური რუკის, სქემატური ჩანაწერების, ტაბულის, გრაფიკის*) გამოყენება;
 - **ტექსტის სხვადასხვა მონაკვეთის/აბზაცის შეჯამება.**

➤ **ლაპარაკის სტრატეგიები:**

- ცოდნის მობილიზება;
- რეპეტიცია;
- პარაფრაზირება - სიტყვის დავიწყების/არცოდნის შემთხვევაში საკომპენსაციო საშუალებების (*მაგ., ჟესტიკულაციით მითითება, ნაგულისხმევი საგნის აღწერა ან მისი დანიშნულების აღნიშვნა*) გამოყენება.

➤ **წერის წინარე სტრატეგიები:**

- კომუნიკაციის სიტუაციური მახასიათებლების (მიზნისა და ადრესატის, ადგილის) განსაზღვრა;
- იდეების გენერირება (დაბადება) - გულისხმობს იდეების მოფიქრება-ჩანიშვნას.
- იდეების დაჯგუფება - გულისხმობს იდეების ურთიერთდაკავშირებას, მათ შორის არსებული მიმართებების გამოკვეთას მარგანიზებული სქემების გამოყენებით.
- ცოდნის მობილიზება;
- გეგმის შედგენა;

➤ **სტრატეგიები წერის დროს და წერის შემდგომ -**

- პირველადი ვარიანტის შედგენა;
- პირველადი ვარიანტის გაუმჯობესება - ნაწერის პოტენციური მკითხველის თვალთახედვით შეფასება; შინაარსობრივი, სტრუქტურული, ენობრივი შესწორებების შეტანა; გრამატიკული და ორთოგრაფიული შეცდომების გასწორება დამხმარე რესურსების და ისტ-ის გამოყენებით; ნაწერის გაფორმება და გამოქვეყნება;

➤ **სტრატეგიები ლექსიკისა და გრამატიკის შესასწავლად:**

- ენათმორისი პარალელების გავლება;

- დამახსოვრების სხვადასხვა ხერხის გამოყენება;
- **დედუქცია** - ენის სწავლების კონტექსტში გულისხმობს ენობრივი კანონზომიერების/წესის ამოცნობას, განზოგადებას და გამოყენებას კონკრეტულ მაგალითებში.
- **ინდუქცია** - ენის სწავლების კონტექსტში გულისხმობს კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით წესის გამოყვანას.
- **სწავლის პროცესის მართვა (მეტაკოგნიტური სტრატეგიები):**
 - აქტივობის/დავალების ღირებულების განჭვრეტა ანუ მოსწავლის მიერ იმ პიროვნული თუ სოციალური სარგებლის დანახვა, რომელსაც მოუტანს მას ამა თუ იმ აქტივობის შესრულება. სასკოლო აქტივობების ღირებულების დანახვა მოტივაციის გაზრდის მნიშვნელოვანია ფაქტორია.
 - სწავლის პროცესზე დაფიქრება (მეტაკოგნიტური პაუზა - სასწავლო აქტივობაში გამოყენებული სტრატეგიების გაანალიზება და შეფასება მიზანშეწონილობისა და ეფექტიანობის თვალსაზრისით და სათანადო დასკვნების გამოტანა;
 - ენის სწავლის შემაფერხებელი და ხელშემწყობი ფაქტორების გაცნობიერება და მათი გათვალისწინებით წინსვლის ხელშეწყობა.